

ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ПОКАЗНИКІВ ФІНАНСОВОЇ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ АКТИВНОСТІ

RESEARCH AND FORECASTING OF FINANCIAL AND SOCIO-ECONOMIC ACTIVITY INDICATORS

Свтушенко Г.В.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри маркетингу, менеджменту та підприємництва,
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кравченко А.Г.

студентка економічного факультету,
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Yevtushenko Ganna

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer at Department of Marketing,
Management and Entrepreneurship,
V.N. Karazin Kharkiv National University

Kravchenko Anna

Student of 4nd year of study of the Economic faculty,
V.N. Karazin Kharkiv National University

Мета статті полягає у вивченні теоретичної сутності та особливостей функціонування економічно-соціальних показників Бериславської районної ради, а також у визначенні основних проблем, тенденцій і перспектив вдосконалення їх подальшого розвитку. Соціальні програми безпосередньо залежать від економічного державного підприємства: чим більше фінансування району, тим ширший спектр соціальних програм, тим доцільніший розгляд їх структури. Саме це обумовлює актуальність та механізм функціонування роботи районної ради. Проведено та наведено аналіз структурних змін економічних показників, таких як: зміна обсягу бюджету, проведено динамічний аналіз соціально-економічних показників районної ради. Виявлено фактори, які впливають на ефективність функціонування та розвитку Бериславської районної ради в Україні та конкурентоздатності її в розрізі інших рад. Окреслено стан сучасності та перспективи діяльності районної ради, наведено проект щодо вдосконалення їх роботи, як невід'ємної частини економічної сфери України.

Ключові слова: Бериславська районна рада, соціально-економічні показники, аналіз структурних змін, аналіз динамічних змін, Україна, проект, рекомендації.

Цель статьи заключается в изучении теоретической сущности и особенностей функционирования экономически социальных показателей Бериславской районного совета, а также в определении основных проблем, тенденций и перспектив совершенствования их дальнейшего развития. Социальные программы напрямую зависят от экономического государственного предприятия: чем больше финансирования района, тем шире спектр социальных программ, тем более целесообразно рассмотрение их структуры. Именно это обуславливает актуальность и механизм функционирования работы районного совета. Проведения и приведен анализ структурных изменений экономических показателей, таких как: изменение объема бюджета, проведения динамический анализ социально-экономических показателей районного совета. Выявлены факторы, влияющие на эффективность функционирования и развития Бериславской районного совета в Украине и конкурентоспособности ее в разрезе других советов. Определены состояние современности и перспективы деятельности районного совета, приведены проект по совершенствованию их работы, как неотъемлемой части экономической сферы Украины.

Ключевые слова: Бериславская районный совет, социально-экономические показатели, анализ структурных изменений, анализ динамических изменений, Украины, проект, рекомендации.

The purpose of the article is to study the theoretical nature and peculiarities of the functioning of economic and social indicators of the Berislav district council, as well as to identify the main problems, tendencies and prospects for improving their further development. Social programs depend directly on the economic state-owned enterprise: the greater the financing of the district, the wider the range of social programs, the more appropriate consideration of their structure. This is what determines the relevance and mechanism of functioning of the district council. An important place in the management of the social program is the assessment of the effectiveness of social programs, which today has no universal methodology. In the course of the activities and other events implemented within the program, final analytical and financial reports are provided, with quantitative and qualitative indicators. The quantitative indicators in the work are determined by: (the number of programs supported in the field of social protection, health care, education, youth initiatives, culture, etc.; the number of contracts concluded (on the basis of budgeting); events include: conferences, seminars, trainings. The factors that influence the efficiency of functioning and development of Beryslav district council in Ukraine and its competitiveness in the context of other councils have been identified. Disclosure of the economic nature, financial structure of the budget organization and socio-cultural activities and trends of development of the district for the future are of practical importance. Analysis in the context of the modern scientific and technological revolution has become not only necessary, objectively natural, but also possible. Scientific and technological progress, generating new ones needs, at the same time creates the appropriate base and mathematical apparatus of analysis and forecast for multivariate calculations and the choice of their optimal variant solution. The practical value is that the revealed studies of economic and social indicators will be able to improve the work of district councils, strengthen positions in such areas as demographic, political, economic, educational, cultural and other.

Key words: Beryslav district council, socio-economic indicators, analysis of structural changes, analysis of dynamic changes, Ukraine, project, recommendations.

Постановка проблеми. Нині важливим питанням є правильне формування та коректна робота органів місцевого самоврядування, одним із пріоритетних напрямів є оперативне впровадження та затвердження програм соціально-економічного, культурного, гуманітарного розвитку району задля ефективного управління об'єктами її спільної власності. Одним із напрямів у роботі районної ради залишається питання забезпечення ефективного управління об'єктами спільної власності територіальних громад Бериславського району. Правильне функціонування підприємницької діяльності виконавчого апарату районної ради – це великий процес, який складається з багатьох операцій, що є інструментами, для втілення всіх проектів та рішень для підтримки економіко-соціального становища громадян України. Потрібний постійний контроль для налагодженої роботи щодо удосконалення програмного забезпечення для роботи з установами, підприємствами, організаціями району.

Потребує покращення робота з дотримання та підвищення рівня фінансово-бюджетної дисципліни в частині забезпечення своєчасного відображення на рахунках бухгалтерського обліку господарських операцій, оформлення первинних бухгалтерських документів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичним і практичним питанням із приводу розвитку районних рад присвячені праці таких науковців, як: Є. Бабенков, В. Бичек, С. Болдірев, В. Вакуленко, І. Грицяк, Ю. Делія, І. Дегтярьова, М. Корнієнко, В. Кравченко, В. Куйбіда, Ю. Куц, О. Лазор, О. Лебединська, П. Любченко, В. Мамонова, М. Пітцик, В. Погорілко, М. Пухтинський, В. Скрипничук, Т. Шаров. Це свідчить, що в межах наук державного управління

досить широко вивчаються різні аспекти функціонування органів місцевого самоврядування та їхньої взаємодії з органами державної виконавчої влади.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Необхідне наукове обґрунтування шляхів удосконалення діяльності районних рад на підставі аналізу становища сучасної структури бюджету, а також аналізу розкриття економічної сутності фінансової активності і тенденції розвитку Бериславської районної ради

Виклад основного матеріалу дослідження. Нині дослідження та формування роботи органів місцевого самоврядування є досить чітким завданням для уряду України. Щоб детальніше розглянути це питання, потрібно дізнатися головні відомості про Бериславську районну раду.

Бериславська районна рада є виборним представницьким органом місцевого самоврядування, який представляє територіальні громади району у межах повноважень, визначених чинним законодавством України, а також повноважень, переданих їй сільськими радами.

Для точного функціонування районна рада ставить перед собою конкретну ланку поставлених завдань.

Дослідження діяльності органів місцевого самоврядування регіонального рівня дає змогу стверджувати, що вона полягає у реалізації повноважень, визначених Конституцією та законами України. Процес реалізації повноважень органів місцевого самоврядування регіонального рівня пропонуємо розуміти як сукупність послідовних дій, за допомогою яких обласні та районні ради впливають на суспільні відносини в регіоні, вирішуючи питання місцевого, регіонального та державного значення в спільних інтересах громад регіону [2].

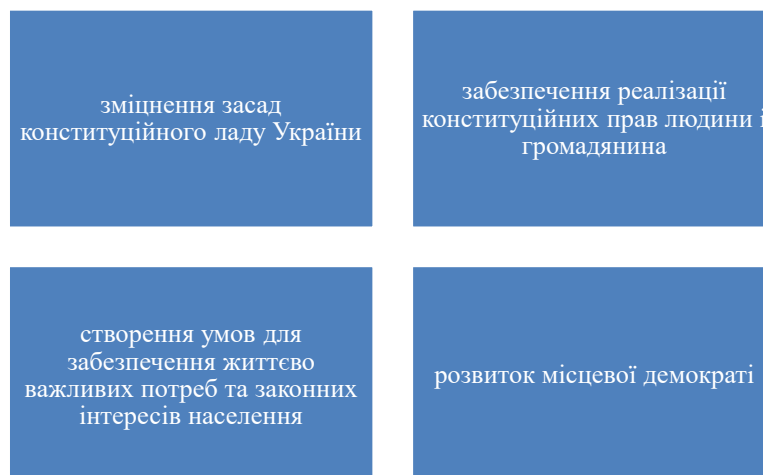

Рис. 1. Основні завдання Бериславської районної ради
Джерело: розроблено автором за [1]

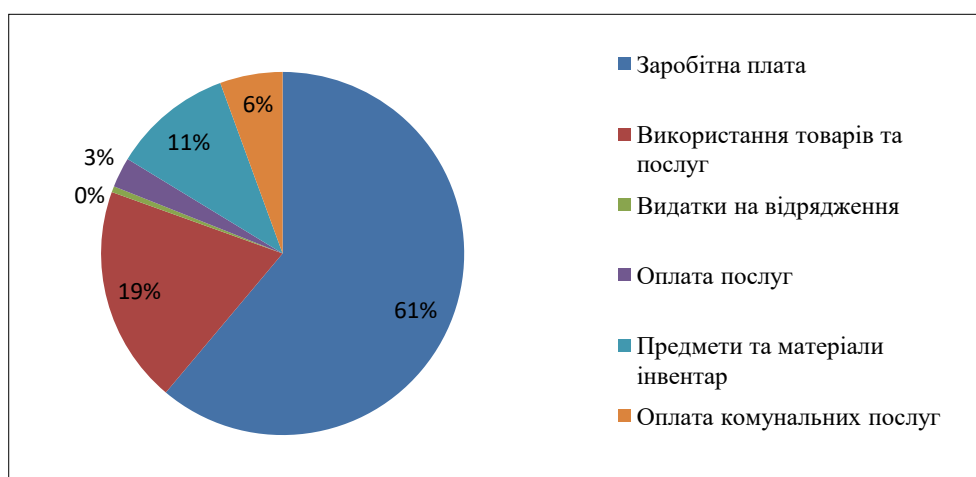

Рис. 2. Структура видатків станом на червень 2019 року
Джерело: розроблено автором за [6]

Ефективна реалізація повноважень органів місцевого самоврядування регіонального рівня можлива у разі задіяння механізму реалізації повноважень, який являє собою сукупність взаємопов'язаних і взаємозумовлених організаційних, правових, матеріально-фінансових, політичних та інформаційних засобів, за допомогою яких відбувається вплив районних та обласних рад на ті суспільні відносини, що знаходяться в межах повноважень цих органів [3].

У результаті структурного аналізу виявлено, як будуються бюджет та видатки районної ради на принципах законності, добровільності, врахування спільних інтересів, взаємної відповідальності, збереження незалежності.

Планування бюджету – це досить складний процес, який потрібен для стабільного становища всього району. Таким чином, станом на

2019 рік: доходи районного бюджету становлять 353 490 986 гривень, у тому числі: доходи загального фонду районного бюджету – 349 117 410 гривень та доходи спеціального фонду районного бюджету – 4 373 576 гривень [4].

Загальний фонд бюджету станом на червень 2019 року становив 3 766 560 грн., такими були і видатки. На рис. 2 наведено структуру видатків станом на червень 2019 року [5].

Важливим є те, що господарські організації, які належать до спільної власності територіальних громад району або у статутних фондах яких є частка спільної власності територіальних громад району, сплачують до загального фонду районного бюджету частину чистого прибутку (доходу) в розмірі 15 відсотків [7].

Контроль за виконанням цих рішень покладають на постійну комісію районної ради з питань планування, бюджету, фінансів, управ-

ління об'єктами комунальної власності та приватизації.

Концепція сталого розвитку об'єднує два головні компоненти стійкого розвитку суспільства: економічну і соціальну. Економічний підхід полягає в оптимальному використанні обмежених ресурсів і вживанні енерго- і матеріалозберігальних технологій для створення сукупного доходу, який забезпечував би збереження сукупного капіталу, за допомогою якого він утворюється. Водночас перехід до інформаційного суспільства породжує структурні зміни сукупного капіталу на користь населення, збільшуючи обсяги потоків фінансів, інформації та інтелектуальної власності [8].

Перелік основних показників економіко-соціального росту наведено в табл. 1 [9].

Прогрес такого динамічного розвитку Бериславської районної ради забезпечило виконання таких цілей, як:

- створення високоефективного конкурентоспроможного аграрного сектору району на внутрішньому та зовнішньому ринках;
- підвищення ефективності використання водних об'єктів, наданих у користування для риборозведення;
- технологічне переоснащення сільськогосподарської галузі району та перетворення її на ефективний, конкурентоспроможний на внутрішньому і зовнішньому ринках сектор економіки [10].

Щодо фінансових показників можна проаналізувати те, що згідно з останніми статистичними даними розмір середньомісячної зароп-

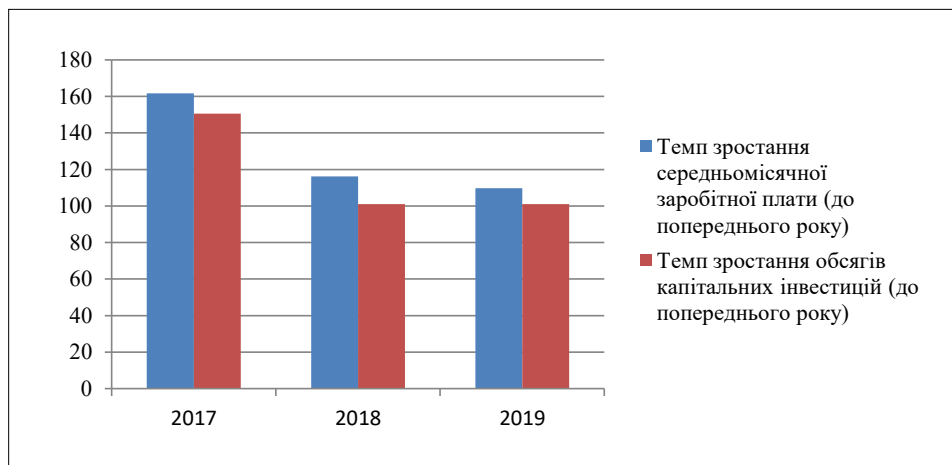

Рис. 3. Порівняльна аналітика темпів зростання середньомісячної заробітної плати до темпів обсягів капітальних інвестицій

Джерело: розроблено автором за [11]

Таблиця 1

Основні показники економічного і соціального розвитку району на 2019 рік

№ з/п	Найменування показника	Одиниці виміру	Значення показника			
			2017 рік, фактично	2018 рік, очікувано	2019 рік, прогноз	прогноз 2019 року до факту 2018 року (+, - в.п., %)
1	2	3	4	5	6	7
1.	Виробництво продукції сільськогосподарства у порівнянних цінах 2010 року – всього	млн.грн	501,7	483,9	494,7	102,2
2.	Темп обсягу сільськогосподарського виробництва (до попереднього року)	%	90,8	96,5	102,2	+ 10,8
3.	Оборот роздрібної торгівлі (з урахуванням індексу цін)	млн.грн	177,4	190,3	223,8	117,6
4.	Темп росту обороту роздрібної торгівлі	%	85,6	107,3	117,6	+10,3
5.	Обсяг капітальних інвестицій (за рахунок усіх джерел фінансування)	тис. грн	217088,0	219258,9	221451,5	101,0

бітної плати по району станом на 01 жовтня 2018 року становить 6165,0 грн, що потім може зрости до 6800 грн до кінця 2019 року.

Порівняно з відповідним періодом 2017 року розмір середньомісячної заробітної плати зріс на 1170,0 грн, або на 23,4 відсотка (станом на 01 січня 2018 року – 5337,0 грн). Але темпи зростання обсягів капітальних інвестицій з кожним роком стають меншими.

Кількісні критерії оцінки, які аналізують показники економіки та соціального росту, свідчать про те, що район перебуває в активній стадії свого росту і має великий економіко-соціальний потенціал для подальшого майбутнього [12].

Під час розроблення операцій економічної стратегії для районної ради використовуються деякі види матричного аналізу.

SWOT-аналіз – метод стратегічного планування, функціями якого є виявлення факторів, а саме зовнішнього та внутрішнього середовища районної ради. Він містить у собі 4 категорії, а саме: Strengths (сильні сторони) Weaknesses (слабкі сторони) Opportunities (можливості) Threats (загрози) (табл. 2) [13].

До сильних сторін SWOT-аналізу ввійшли 5 факторів, до слабких сторін – 5 факторів, до можливостей – 4 фактори, до загроз – 3 фактори.

Після проведеного SWOT-аналізу діяльності району проведемо PEST-аналіз для повного розгляду матричного аналізу, результати – в таблиці 3 [13].

За дослідженими та проведеними SWOT- та PEST-аналізом дізнатися, які фактори впливають на діяльність районної ради.

Створення найбільш сприятливої програми соціально-економічного та культурного розвитку для районної ради – одна з необхідних умов її успішного функціонування [14].

Програма соціально-економічного та культурного розвитку Бериславського району на 2019 рік передбачає забезпечення узгоджених

дій усіх гілок влади для втілення у районі єдиної державної політики, спрямованої на підвищення якості життя громадян [15].

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Вивчення такого питання, як регулювання бюджетними установами або ж підприємствами, є досить важливим для ефективного управління ресурсами та населенням. Бериславська районна рада є виборним представницьким органом місцевого самоврядування, що представляє територіальні громади району у межах повноважень, визначених чинним законодавством України, а також повноважень, переданих їй сільськими радами.

Розвиток економіки в Бериславській районній ради ставить її перед необхідністю не тільки брати участь у цьому процесі, але й вивчати досвід інноваційного розвитку, який уже почав активно рости. При цьому особливе значення має вивчення механізмів, які склалися, реалізація дифузії економічної ідеї в прикладну розробку, дослідний зразок та серійне або масове виробництво.

Для ефективної роботи цієї цільової програми потрібно продовжувати, забезпечувати розвиток всіх виробничих комплексів Бериславської районної ради, а саме підвищити рівень технологічного переоснащення сільськогосподарської галузі району та перетворити її на ефективний, конкурентоспроможний на внутрішньому і зовнішньому ринках сектор економіки. Забезпечення продовольчої безпеки району, у тому числі потреб населення та бюджетних установ.

У теперішньому світі вирішення цих проблем уже замало, тому потрібно постійно рухатися вперед і застосовувати інноваційно-інвестиційні технології задля успішності підприємства, тому треба задіяти покращення інвестиційного клімату району, створити передумови для формування його конкурентоспроможного та позитив-

Таблиця 2

SWOT – аналіз діяльності Бериславської районної ради

	Позитивний вплив	Негативний вплив
Внутрішнє середовище	Strengths Вигідне географічне розташування. Сильний агропромисловий комплекс. Стабільний економічний стан району. Перспективний промисловий потенціал. Високий економіко-соціальний рівень населення району.	Weaknesses Відсутність будівельних організацій. Недостатньо високо кваліфікованість кадрів. Відтік працездатного населення в молодому віці. Відсутність постійних інвесторів. Слабо розвинута сфера побутового обслуговування населення.
Зовнішнє середовище	Opportunities Зростання інноваційних технологій надання опалення. Створення будівельних організацій, відновлення та розвиток сфери виробництва будівельних матеріалів. Облаштування зон відпочинку та розвиток зеленого туризму Динамічний розвиток району.	Threats Різкі зміни валютного курсу та інфляційні процеси. Нестабільне фінансовий стан країни. Уповільнення інвестиційної активності, обмеженість інвестиційних можливостей підприємств.

Таблиця 3

PEST-аналіз діяльності Бериславської районної ради

Фактори макросередовища	Характер впливу
Політичні фактори: Стабільність уряду	Зниження політичної стабільності призводить до соціальних потрясінь, що негативно вплине на стан районної ради.
Високий рівень корупції	Порушуються конкурентні механізми району, це спричиняє зниженню ефективності району.
Орієнтація на ринкове регулювання економіки	Можливості щодо великого вибору сферів господарської діяльності та зниження її обмежень.
Податкова політика	Введення додаткових податків підвищує витрати районної ради, знижує її прибутки і тим самим зменшує обсяги забезпечення бюджету, але й соціальних виплат для населення.
Економічні фактори:	
Рівень інфляції	Знецінення грошей, які є затвердженні в бюджеті.
Очікуваним темп зростання ВВП	Впливає як далі буде розвиватися районна рада і який їй очікувати економічний стан району.
Скорочення доходів населення	Збільшення соціальних виплат, скорочення обсягу матеріальних ресурсів.
Соціально-культурні та демографічні фактори:	
Міграція населення	Зміна в структурі району.
Технологічні фактори:	
Розробка та впровадження нових технологій виробництва	Покращення операційного процесу підвищення рівня якості виробництва
Рівень інноваційного розвитку сфери	На скільки районна рада має вдосконалений рівень, для надання послуг в своїй сфері

ного міжнародного економічного й інвестиційного іміджу у світовому суспільстві. Впровадження дієвих механізмів реалізації інвестиційних проєктів, виготовлення та оновлення презентаційних матеріалів про потенціал району.

Отже, співпраця районної ради з іншими підприємствами забезпечить ріст потенціалу над

всіма секторами економіки, який потім сприятиме не тільки постійному розвитку різних установ району, але й розробникам інвестиційних проєктів у просуванні якісної продукції власного виробництва та презентації інвестиційних і бізнес-проєктів на міжнародних виставково-ярмаркових заходах.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Основні положення та завдання районних рад. 2019. URL: <http://pidruchniki.com> (дата звернення: 19.06.2019)
2. Суть та характеристика функціонування Бериславської районної ради. 2019. URL: <http://berrayrada.ks.ua/doc/278/> (дата звернення: 19.06.2019)
3. Ковтун І. Б. Деякі аспекти розмежування повноважень між обласними радами та обласними державними адміністраціями в сфері державного управління. Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права. № 1 (15). 2008. С. 243 – 249.
4. Про бюджетну класифікацію (зі змінами та доповненнями): Наказ Міністерства фінансів України від 14.01.2011 р. № 11.
5. Краївська І. А. Бухгалтерський облік в бюджетних установах. *Освітпро*. Харків, 2013. 244 с.
6. Паспорт бюджету та видатків Бериславської районної ради. 2019. URL: <http://berrayrada.ks.ua/upload/file/19032019170101.pdf> (дата звернення: 20.06.2019)
7. Про затвердження Порядку бухгалтерського обліку окремих активів та зобов'язань бюджетних установ та внесення змін до деяких нормативно-правових актів з бухгалтерського обліку бюджетних установ: Наказ Міністерства фінансів України від 02.04.2014 р. № 372 (зі змінами та доповненнями).
8. Концепції сталого розвитку районних рад. 2019. URL: https://life-prog.ru/ukr/1_9491_ekonomichna-sutnist-ta-klasifikatsiya-vidatkiv-mistsevih-byudzhetiv.html (дата звернення: 20.06.2019)
9. Основні показники економіко-соціального росту Бериславської районної ради. 2019. URL: <http://berrayrada.ks.ua/doc/23/> (дата звернення: 21.06.2019)
10. Про порядок подання фінансової звітності: Постанова Кабінету Міністрів України «від 28.02.2000 р. № 419 (в редакції від 29.12. 2014 р. № 718).
11. Про оплату праці працівників на основі Єдиної тарифної сітки розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери: Постанова Кабінету Міністрів України від 30.08.2002 р. № 1298 (в редакції від 25.03. 2014 р. № 110).

12. Критерії оцінки економіко-соціальних програм районних рад. 2018. URL: <https://buklib.net/books/23015/> (дата звернення: 22.06.2019)
13. SWOT and PEST – аналіз для державного підприємства. 2019. URL: <https://pidruchniki.com/1577111551903/marketing/swot-analiz> (дата звернення: 22.06.2019)
14. Економіко-соціальна програма Бериславського районної ради. *Бериславський вісник*. Берислав, 2019. № 3. 15 с.
15. Розвиток економіки в Бериславській районній ради. *Маяк*. Берислав, 2019. № 15. 4 с.

REFERENCES:

1. *Osnovni polozhennya ta zavdannya rayonnykh rad.* [Main provisions and tasks of district councils]. Available at: <http://pidruchniki.com> (accessed: 19 July 2019)
2. *Sut' ta kharakterystyka funktsionuvannya Beryslavs'koyi rayonnoyi rady.* [The essence and characteristics of the functioning of the Berislav district council]. Available at: <http://berrayrada.ks.ua/doc/278/> (accessed: 19 July 2019)
3. Kovtun I. B. (2008) *Deyaki aspekty rozmezhuвання povnovazhen' mizh oblasnyimi radamy ta oblasnyimi derzhavnymi administratsiyami v sferi derzhavnogo upravlinnya.* [Some aspects of the division of powers between regional councils and regional state administrations in the sphere of public administration]. *Bulletin of Khmelnytsky Institute of Regional Management and Law*, vol. 15, no. 1, pp. 243–249.
4. *Pro byudzhetnu klasyfikatsiyu (zi zminamy ta dopovnennamy): Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid (14.01.2011 r).* [On the Budget Classification (as amended): Order of the Ministry of Finance of Ukraine dated January 14, 2011]. No 11.
5. Krayivs'ka I. A. (2013) *Bukhhalters'kyi oblik v byudzhetnykh ustanova.* [Accounting in budgetary institutions]. *Osvitpro* pp. 244.
6. *Pasport byudzhetu ta vydatkiv Beryslavs'koyi rayonnoyi rady.* [Passport of budget and expenditures of Berislav district] Available at: <http://berrayrada.ks.ua/doc/278/> (accessed: 20 July 2019)
7. *Pro zatverdzhennya Poryadku bukhhalters'koho obliku okremykh aktyviv ta zobov'yazan' byudzhetnykh ustanov ta vnesennya zmin do deyakykh normatyvno-pravovykh aktiv z bukhhalters'koho obliku byudzhetnykh ustanov: Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid (02.04.2014 r). # 372 (zi zminamy ta dopovnennamy).* [On Approval of the Procedure for Accounting of Individual Assets and Obligations of Budget Institutions and Amendments to Certain Regulations on Accounting of Budget Institutions: Order of the Ministry of Finance of Ukraine dated 02.04.2014 No. 372 (as amended)]
8. *Kontseptsyi staloho rozvytku rayonnykh rad.* [Concepts of sustainable development of district councils.] Available at: https://life-prog.ru/ukr/1_9491_ekonomichna-sutnist-ta-klasifikatsiya-vidatkiv-mistsevih-byudzhetiv.html (accessed: 20 July 2019)
9. *Osnovni pokaznyky ekonomiko-sotsial'noho rostu Beryslavs'koyi rayonnoyi rady.* [Main indicators of economic and social growth of Berislav district council]. Available at: <http://berrayrada.ks.ua/dots/23/> (accessed: 21 July 2019)
10. *Pro poryadok podannya finansovoyi zvitnosti: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «vid (28.02.2000 r). # 419 (v redaktsiyi vid 29.12. 2014 r. # 718).* [On the Procedure for Presenting Financial Statements: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "dated 28.02.2000, No. 419 (as amended on December 29, 2014, No. 718)].
11. *Pro oplatu pratsi pratsivnykiv na osnovi Yedynoyi taryfnoyi sitky rozryadiv i koefitsiyentiv z oplaty pratsi pratsivnykiv ustanov, zakladiv ta orhanizatsiy okremykh haluzey byudzhetnoyi sfery: Postanova kabinetu Ministriv Ukrainy vid (30.08.2002 r). # 1298 (v redaktsiyi vid 25.03. 2014 r. # 110).* [On remuneration of employees on the basis of the Uniform tariff grid of grades and coefficients for remuneration of employees of institutions, institutions and organizations of certain sectors of the budget sector: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 30.08.2002 № 1298 (in the version dated 25.03.2014 № 110)]
12. *Kryteriyi otsinky ekonomiko-sotsial'nykh prohram rayonnykh rad.* [Criteria for evaluation of economic and social programs of district councils.] Available at: <https://buklib.net/books/23015/> (accessed: 22 July 2019)
13. *SWOT and PEST – analiz dlya derzhavnogo pidpryyemstva.* [SWOT and PEST – analysis for a state-owned enterprise]. Available at: <https://pidruchniki.com/1577111551903/marketing/swot-analiz> (accessed: 22 July 2019)
14. *Ekonomiko-sotsial'na prohrama Beryslavs'koho rayonnoyi rady.* [Economic and Social Program of Berislav District Council. Berislavsky]. *Beryslavs'kyi visnyk*, no 3. pp. 15.
15. *Rozvytok ekonomiky v Beryslavs'kiy rayonniy rady.* [Economic development in Berislav district council]. *Mayak*, no 15. pp 4.